

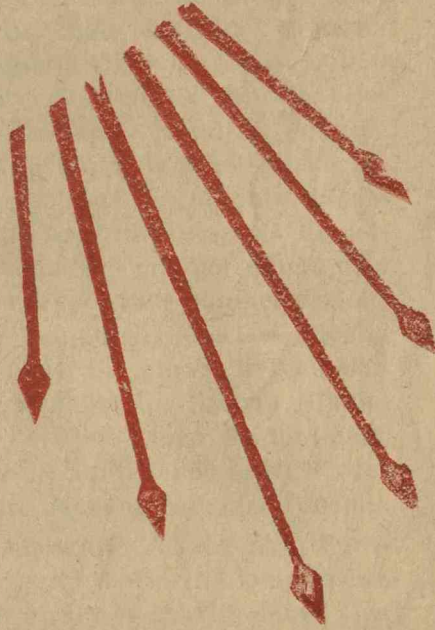
ERCIYES

KAYSERİ

Halk evi Dergisi

İÇNDEKİLER

Halkevlerinin Önemi ve Değeri	Raşit Bener
Ölmez Atam.	K. Özyedekçi
Türk Milleti (Şiir)	İs. Solakoğlu
Ziraatimizin Kalkınmasında Pulluğun Ehemmiyeti.	F. K.
Ne Mutlu Türküm Bana (Şiir)	Ferdî Fahir
Kayseri Ağzı Kelimeler Üze- rinde Araştırmalar	K. Ö.yedekçi
Teknik ve Endüstrimiz	Ahmet Yeldan
Olaylar ve Ben.	K. Ö.
Kayseri Doğumevi Açılırken.	K. Özkarakaya

SAYI

23

OSMAN FETİH BAĞLAMIN
TÜRK TARİH KURUMU'NA
ARMAGANIDIR

KAYSERİ

Halk evi Dergisi

Yıl : 3

1 Kânunevvel 1944

Sayı : 23

Halkevlerinin Önemi ve Değeri

Cumhuriyet idaremizin feyizli eserlerinden birini teşkil eden halkevlerinin değer ve önemi üzerinde durmayı lüzumlu görüyorum. Herkesçe malûmdurki yükselme ve ilerlemelerde önemli rol oynayan bir çok âmil ve müessir mevcuttur. Meselâ : Üniversiteler, sinamalar, varyeteler, müzeler, kütüphaneler, maarif müesseseleri, akademirler, spor ve müzik, kaynakları, mabetler konferans salonları. Gazeteler, kitaplar, mecmualar ve daha bir çok buna benzer eserlerin, bir cemiyetin terakki âmilleri olduğunda şüphe yoktur. Bugün her hangi bir fert bu saydıklarımıza alâka gösterdiği takdirde kendisini yetiştirebilir, faydalanır. Fakat cümlece malûmdurki, bir milletin yükselmesinde bütün bu saydıklarımız normal bir yol almış kütüphaneler, rûstünü idrak etmiş varlıklar, ve en nihayetle istiklâlinin bütün manasile haklarına sahip olanlar için daha kolayca müessir olabilir. Aksi takdirde ve meselâ bir milletin başında bulunan devlet mekanizması, muayyen bir siyasetle ve

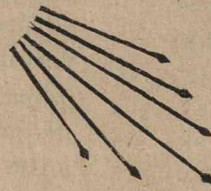
halkı körletmeye matuf bir kafa ile yürüdüğü takdirde yukarıda saydığımız kaynaklar arzu edilen neticeyi tam olarak verimli kılmaz. Bu bapta misaller çoktur. Netekim dünyada müstemleke sömürgeler çoktu. ve onların idaresinde âmil olan kapitâl devletlerde cümlece malûm olduğu üzere sömürgelerinde oldukça dikkati çekici bayındırlık eserleri vücuda getirmişlerdir. Faraza İtalyanların Habeşitanda, İngilizlerin Hindistandaki işleri gibi... Bugün tetkik edilirse, Hindistanda hayli servet vardır. Medenî hayatda vücuda getirmişlerdir. Fakat halkın duruluk ve orta asırların kendilerine miras bıraktığı eski gelenek ve görenekle yaşamaktan başka hiç bir durum göstermemektedir... bundan da anlaşıyordur ki milletlere verilen medeniyet izleri ne kadar mükemmel olursa inkişaflarında müessir olamıyor ve be-hemihal milletleri idare eden devlet siyasetinin de büyük yardımı olmasının dahli ve tesiri lâzımden bulunuyor. Filvaki içtimai bir dünyeye siyasi olgunluğuna

sahip ve malik olmazsa daima iptidai kalmıya mahkumdur. Nasıl ki Osmanlı siyaseti de böyle idi. Halkın bütün manasiyle son asır hayatından behremend olmaması, hep siyasî benliğini idrak edemesinden doğmakta idi. Vakıa mektepler, medreseler, gazeteler.. kütüphaneler.. vesaire var idi. Avrupa kıtası ve milletleri de ya ni başında bulunuyor ve terakki hamleleri gösteriyordu. Fakat Türk milleti bir çok hurafelerin içinde geri bir hayat yaşıyordu. Görülüyorki, kendi varlığımızdan getirmekte olduğum şu misal de maksadımızı teyit eden burhanlardan birini teşkil etmektedir. İşte netekim bu cihetin böyle olduğunu Cümhuriyet devlet ve hükûmeti de taktir ettiği için olacak ki, Türk milletine siyasî benliğini her şeyden evvel idrak ettirmek siyasetini umde ittihaz etti, ve Halkevlerinin tesisine ehemmiyet vermiş oldu. Bu hususta büyük Vatansever Şefimizin hal-

kımızın yükseltilmesi ve asrî bir inkişafa mazhar olmaları gayesine matuf olarak, hemen her vilâyet ve kazalarda tesisine himmet buyurdıkları bu müesseselerin birinci derecede ehemmiyet ve değeri işte burdadır. Millî varlığının derecesini idrak etmek, siyasî benliğinin kıymetini anlamak, tarihî bir milletin azamet ve şumulünü görmek ve zamanın icabatı dairesinde müsbet bilgilerle mücehhez olmak gibi mühim esastı kendine mal edebilmesi içindir ki halkevleri vücuda getirilmiş ve buna lâyık olduğu ehemmiyet, tam manasiyle verilmiştir. Elverir ki aziz milletimiz de bunu esasen kendine has olan zekâsiyle bir kat daha kuvvetli kavrayarak Cümhuriyetimizin bu feyizli eserinden istifadede devam etsin ve değerli nasibini alsın. Ve böylece ilelebed müstakil ve müreffeh bir ömür yaşasın !

Rasit Bener

ÖLMEZ ATA

ATA'nın ölümünün 6. yılı münasebetile Halkev'inde yapılan ibtifalde Kâzım Özyedekçi tarafından verilen söylev.

Muhterem Büyüklerim

Fiziki varlığı et ve kemikten ibaret olan her fani gibi insan Atatürk'de aramızdan altı yıl önce bugün ayrılmıştı. O'nun zamanını idrak etmiş olmak bahtiyarlığına erişmiş bulunan bizler, O'nun ölümü ile de en büyük bahtsızlığa uğramış bulunuyoruz

Lâkin O'nun ölümü üstünden geçen bu altı yıl bizden O'nun kalıbından başka neyi uzaklaştırdı ? Zaten felek de, er-geç, bundan başka bizden Atatürk'ün nesini alıp götürebilirdi ?

O'nun bu ayrılışı ile dolan gözlerimiz, bugün her nereye baksa yine O'nun ruhunu, Kemalizmin kendisini görmüyor mu ?.. Büyük olan acımızın yanında işte O'nun bu ölmezliğinin şahidi olan eserleriyle avunuyor, e.i büyük eseri olan Cümhuriyetin, istek ve arzusunun mükemmelliğine erişme yolunda olmasını ve gençliğin bu duygu ile dolu olan kalblerinin Onu ilelebet yaşatma azmi ile çarpıyor bulunmasını

görmekle yas ve kederimizi hafifletmeye çalışıyor, ve teslimimizi O'nun ebediliğini de ve Cümhuriyetin öimezliğinde buluyoruz.

Acı hakikat şu : Atatürk öldü .

Fakat eseri daima yaşayacaktır.. O da zaten bunu daha sağlamlığında " Benim naçiz vücudüm bir gün gelip elbet toprak olacaktır; fakat Türkiye Cümhuriyeti daima payidar kalacaktır. " diye söylememiş miydi ? ..

Ona karşı borcumuz O'nu yalnız anmak değil O'nun bu bu payidar kalacak olan eserine lâyık olmağa çalışmak ve Kemalizmin nurlu yolunda O'nun saçtığı ışıklar altında ilerlemek ve medeniyet âleminde Türklüğün şerefine mütenasip olan yeri almasına gayret etmekle olur. Bunu yapabildikimiz nisbette de Ata'nın ruhunu ölmezliğe kalb ve müsterih etmiş olur kendimizi de vicdanen muazzez olmaktan kurtarmış bulunuruz... Bizler için bu, en kutsal bir ödev ve bundan daha çok da bir vecibedir...

Dünyanın elîm ve vahim olan şu hâli karşısında insanlığın içine düştüğü badire ve âfete bizim karışmamış olmaklığımız bir tesadüf eseri değil Kemalizmin, Atatürk'ün çizdiği ve bıraktığı prensibin, şuurla takip edilerek hareketimizin ve anlayışımızın bundan mülhem olmasının me'sut ve tabii bir neticesidir.

Dört bir tarafımız böyle kan ve yangın konusu ile dolu bulunurken "Cümhuriyetin bânisi, vatan ve milletin sadık ve vefakâr hadimi" Atatürkümü zün yalnız biz türkler değil bütün dünya milletleri hürmetle anıyor ve dünya sulhunun nazımı ve âmili olduğunu tekrarlıyorlar . . .

Yalnız kendi milleti değil bütün dünya milletlerinin de gönlünü fethetmiş olan Atatürk, artık bütün insanlığı ölmez müşterek malı olan bir dâhi olarak, bir münşi, bir halâskâr, bir mucit olarak daima kalblerimizde ve milletlerin kalblerinde yaşıyacaktır . . .

Hilkatin ender yarattığı fevkalâdelerle Atatürk hiç bir zaman kıyaslanamaz. Onun büyüklüğü yanında diğerleri bu vasıflarında küçük kahlılar. Ona Tanrı müstesna bir zekâ ve irade, müstesna bir ikna kabiliyeti bahşetmiştir. İşte O'nun bu ve bunun gibi nice haslet-

leri dir ki Atatürk'ü bizler gibi fanilerden ve emsalinden farklı kılıyor . . .

O, bir dâhi olduğu kadar kahraman bir asker, o nisbette kıymetli ve kudretli bir diplomat ve hepsinin üstünde eşsiz bir Şefti . . . Onun hakkında ne söylene, ne yazılsa bütün meziyet ve hasletlerinin birinin diğerinden az olmadığı görülür. Onun için O, fevkalâdelikler mecmuasıdır . . .

Onu bu müstesnalığını yalnız biz söylemiyoruz. Bütün dünya milletleri bu hususta müşterek fikirdedirler. "Atatürk öldükten sonra dünya enteresan olmaktan çıktı. " ve "Atatürk, yalnız Türklerin değil hürriyete âşık bütün milletlerin Lideri olan bir fevkalâde idi, " diyenler onlardır . . .

Mazlûm milletlere örnekken kurtuluş yolunda bizi onlara örnek ve önder kılan Atatürk'ün ölümü ile yaş döker ve yas tutarken O'nun herşeyden önce Türk evlâdı olması ile övünüyor, gururlanıyor ve O'nun evrensel büyüklüğü ve şöhreti önünde hürmetle eğiliyoruz.

Sözlerimi Ulu Ata'ya ithaf ettiğim bir şiirle bitirirken aziz ölünün manevî huzurunda tekrar tekrar saygı ile eğilir, ruhu şadolsun derim . . .

ATAMA

Atam, altı yıl var ki ayrısı aramızdan,
Lâkin çıkmış değilsin bir ân nâtrımızdan . . .

Sen bağrımızda ateş, damarımızda kansın,
Yolumuzda meş'ale, gönlümüzde imansın . . .

Bu imanla coşarak yürüyoruz ileri,
Hepimiz tek kitleyiz, kalmıyoruz hiç geri . . .

Saattığın nurla bugün her şeyi görüyoruz,
Yine senin yolunda birlikte yürüyoruz . . .

Çelikleşiyor hergün yurdun hemen her yönü,
Başımızda Başbuğumuz arkadaşın İnönü . . .

Davamızı O aldı onarıcı eline
Karşı koyor yabancı sağnağına, seline . . .

Yoksun sen aramızda Atam büyük acımız,
Lâkin değişmedi hiç emin ol amacımız . . .

Patlak verip cihanı kızıl kana boyuyan,
İnsan yiyen harp denen bir türlü hiç doymuyan

Beşeriyet düşmanı o azılı canavar
Hâlâ yıkıp yakıyor bugün bile beş yıl var . . .

Ülkeler yok oluyor, hanümanlar sönüyor,
Asır dide şehirler harabeye dönüyor . . .

Bükülüyor boynu her gün, binlerce yetimin,
Bazısının babası, ağabeyisi kiminin

Can veriyor cephede, vatanında uzakta
Hiç görüp bilmediği yabancı bir toprakta . . .

Kaybetti sensiz acun enteresanlığını,
Yokluğunla unuttu beşer insanlığını ...

Herbiri, bir azılı, iğrenç yamyama döndü,
Sen gittin de bak Atam, medeniyet nuru söndü...

Kara günün kartalı, zulmetin güneşiydin,
Yaratmadan sen Atam, Tanrımın bir eşiydin...

Can vermiştin hastolan kocaman bir türklüğe,
Yetişmez mi bu misal sendeki büyüklüğe?...

Yarattığın eserdir bu günkü genç Türkiye,
Sahip kılansın Türk'ü yenide bu ülkeye...

Onarttın yıkık yurdu, yandı sönük ocakla,
Artık Tanrı izniyle daima yanacaklar...

Dokunamaz ona hiç, ne bir kuvvet, ne bir fert
O kutsal emanetin adıdır Cumhuriyet...

Kâzım Özyedekçi

Erkek Sanat Enstitüsü Türkçe Öğretmeni

Türk Milleti

Dünyaları titreten, acuna korku salan,
Esirlik ne bilmiyen, her asırda hür kalan,
Vatan aşkı peşinde, İstiklâl uğrunda,
Mucizeler gösteren, harikalar yaratan,
Bir millet var işte o' sensin ey kahraman Türk!..

Atilla'nın, Cengiz'in, Timurlenk'in, Fatih'in,
En son Yüce Başbuğun Atatürk, İnönü'nün...
Daha neler görürsün dal dibine tarihin..
Bunun gibi yüzlerce Başbuğların çıktığı
Bir millet var işte o, sensin ey kahraman Türk!..

İsmail Solakoğlu

Erkek Sanat Enstitüsü 3 B. Talebelerinden

Ziraatimizin Kalkınmasında Pulluğun Ehemmiyeti

Yazan : F. K.

İstatistikler bize ziraî nüfusun, umumî nüfus yekûnû içerisindeki çokluğunu göstermekte ve iktisadî hayatımızda bu üretici çoğunluğun büyük hizmetler yaptığını anlatmaktadır.

Ziraatımızın kalkınmasında, Ziraî ürünümüzün arttırılmasında, miktarı umumî nüfus miktarının % 75 ini teşkil eden köylünün daha verimli olması ve elindeki toprak daha rasyonel bir şekilde işletmesi gerektir. Bunun içinde esaslı üretim unsurlarını teşkil eden toprak, sermaye ve iş kuvvetinin işletmecilik bakımından düzenlenmesi ve yekdiğerleriyle olan miktar ve bağlarının tayini lazım gelir.

" Memleketimizin bir çok bölgelerinde ziraata elverişli toprakların henüz işletmeye açılmamış bulunması mutlak ve küllî manada bir toprak kıtlığının mevcut olmadığını gösterir. Belirli bazı bölgelerde topraksızlık hadisesi ise nisbî bir toprak azlığından başka bir şey değildir. Bu ise iyi ve

düzenli bir toprak dağıtım politikasıyla bertaraf edilebilir." [1]

Asıl dava, geri bi şekilde bulunan teknik ziraat bilgi seviyesinin yükseltilmesini; insan, hayvan ve makine kuvvetinin zayı edilmemesini temindir. Bu da teknik üretim vasıtalarının çoğaltılmasını, köylümüzün esaslı yetiştirme unsuru olan topraklarında azamî derecede faydalanması için gerekli bilgiye malik olmasını, teknik ziraat âlet ve vasıtalarıyla donatılmasını, kireti ihtiyacının arttırılması ve mahsulünün kıymetlenmesini şart koşar.

Memnuniyetle öğreniyoruz ki çiftçi bugün, bu imkânlardan bazılarını elde etmek fırsatına kavuşmuştur. Yurdumuzun muhtelif köşelerinde çiftçimizin gerekli teknik bilgiye sahip olması maksadıyla teknik Ziraat Okulları açılmaktadır.

Bu Okullardan çıkacak çiftçi çocukları, köylerine teknik ziraat bilgisini götürecekler, yurttaşlarına bilgilerini yaya-

[1] Ziraî İstihşâl Vasıtaları : Dr. Ş. R. İlkmen

caklar. onlara örnek olacaklar ve yarının bilgili çiftçilerini ve verimli çitliklerini meydana getireceklerdir.

Bu muazzam davanın başarılabilmesi için ilk plânda müstakbel bilgili Çiftçilerin teknik ziraat aletleriyle donatılması, karasabandan demir puluğa, dövenden harman makinesile, beygir ve traktöre, orak ve tırpandan biçer bağlar, biçer döverlere, ıslah edilmiş tohumlara, kimyevî gübrelere, mahsul hastalıklarını önleyecek ilâçlara ve nakil vasıtalarına kavuşturmaları zaruridir.

İşte, ZiraîDonatım Kurumu bu maksatla kurulmuş ve bu önemli davanın başarımasında yükü ve ehemmiyetli vazifeler almış bulunuyor. Hakikaten Kurum bu vazifesini yapmak için azamî gayret sarfetmete ve şimdiden ihtiyacı karşılayacak çeşitli ziraat aletlerini çiftçilerimizin isteklerine hazır bulundurmaktadır.

Ziraatımızın gelişmesinde meslekî bilgi ile birlikte teknik âletlerinin de ön plânda yer alması ve köylümüzün bu âletlerle donatılması davasının başında karasabanın terkedilmesi zamam çoktan gelmiştir

(Sonu var)

Ne Mutlu Türküm Bana !

(Çocuk Şiirleri)

Şükrolsun Yaradana,
Getirirken cihana
Türk olarak yaratmış
Ne mutlu Türküm bana!..

Göz koydurma yabana,
Armağanım vatana
Böyle dedi Halikim:
Ne mutlu Türküm bana !..

Harp boyarken al kana,
Kıyıyor yüzbin cana,
Hâli böyle acunun
Ne muflu Türküm bana!..

Kılıcı koyup kına,
Biz çekildik bir yana;
El kabzada hazırız
Ne mutlu Türküm bana!..

Ey Cümhuriyet ana-
Yaşın yirmbir yılına
Tamamlandı tam bugün
Ne mutlu Türküm bana!..

Cümhuriyeti sana
İnamıyan atana
"Nurda yat" de ve haykır
Ne mutlu Türküm bana!..

Yaşlanmaktan bir yana,
Eş olasın dünyana,
Olur elbet dileğim
Ne mutlu Türküm bana!..

Ferdi Fahir

FOLKLOR KÖŞESİ: 1

Kayseri Ağzı Kelimeler Üzerinde ARAŞTIRMALAR

Her biri ayrı birer özellik ve güzellik taşıyan yurdun her köşesini bu değerlerle, o yerin yabancısı olanlarına tanıtmak, zannederim, bir çok bakımdan faydalı ve o nishette de zevkli bir iş tir. Bir defa, gelenek ve göreneklerimiz arasındaki yakın benzerlikle, ayrılan tarafların başkalıkları ve birleşen yerleri bu suretle belirtilmiş ve o yurt köşesi hakkında yerleşmiş yanlış bir kanaat de varsa, o da silinmiş, dolayısıyla sildirtilmiş olur. Bu itibarla yakın zamanda işe başlamış bulunmakla beraber, pek kısa bir devre içinde oldukça taraftar kazanan ve eline de bir hayli malzeme toplayan folklor teşekkülleri bu davaya cevap vermek için çalışmakta ve her şeyde 'Halka doğru', prensibini bu suretle de gerçekleştirmeye ve halkla elit zümre arasındaki katı zarı yırtmaya uğraşmaktadır.

Bu çalışma ve didinmeler, bu gün tam manasiyle istenilen şekle girmiş ve istenilen neticeye varmış olmamakla beraber, memnuniyeti mucip oldukça harâretli bir faaliyet devresindedir.

Yurdun, dolayısıyla halkın, zengin olan bu kıymet haznelerini olduğu gibi dışarı aktarmak şüphesiz faydalı, zevkli olduğu kadar da yorucu ve çok da güç bir iş tir. Sadakatedn ayrılmamak şartına bağlı bir folklor tetkikinin, faydalı bir şekle bürütülmesi uzun

müddet alışkanlık ve vukuf ister. Kaldı ki bu hazne binbir türlü, biri diğerinden üstün mücevher ve ayarında kıymetli taşlarla dolu... Tabiatile bunları ayrı, ayrı gözden geçirmek ve üzerlerinde söz söylemek herkesin işi olamaz. Bu, biraz önce de söylediğimiz gibi ayrı bir ihtisas işidir... Bununla beraber bu memleket davasında her eli kalem tutana, hâli ve bulunduğu, yer çapında, düşen bazı ödevler vardır ki bunlar da, doğduğu, büyüdüğü veya halen yaşadığı çevrenin folkloru konu teşkil edecek hususlarını derleyip bir dergide yayınlamak... Zannederim bu, bir ödev değil, bir bir memleket borcu da...

Ben, bu yazımda memleketim olan Kayserinin yerli ağzında kullanılıp başka yerlerde raslamadığım kelimeleri üzerinde durmak ve bu mahallî kelimeleri okuyuculara sunmak istiyorum.

Dolaştığım veya içinde bir iki sene kaldığım Anadolu'nun bir çok yerlerinde olduğu gibi Kayseri halkının ağzında da üç sınıf kelime kullanılmaktadır.

Bunlardan :

1. incisi : Söyleniş, yazılışı ve mânası Anadolu'nun her tarafında aynı olan kelimeler.

Mes lâ: (Ana, Baba, Çocuk)... gibi.

2. incisi : Manaları her yerdeki aynisi olmakla beraber,

muhtelif sebepler altında söylenişi yanlış kelimeler.

Meselâ:

(Ajans'a : Acas)

(Geliyorum'a : Geliyom)

(Kayseri'ye : Gayseri)

Dediklerinde olduğu gibi.

Bu sınıf kelimeleri iki gruba ayırabiliriz:

a - Mahallî ağzın hususiyetlerini tebarüz ettirecek söylenişteki kelimeler.

(Geliyom, Alak, Yapak, Angara,)

Misallerinin söylenişinde olduğu gibi...

b - Mahallî ağzın dışında kalan değişik söylenişli kelimeler ki bunlar daha ziyade adları ecnebi olan âlet ve malzeme isimlerinde görülür.

(Otomofil, Otormofil,) söylenişlerinde olduğu gibi.

Başka bir yazımda bu sınıf kelimeler üzerinde duracağım:

3. üncüsü ise: Yalnız Kayseri'ye mahsus olup başka yerlerde mânası bilinmeyen mahallî kelimeler.

(Ayacak : Merdiven)

(Dulda : Gölge)

(Büküş : Köşe)

(Kıvam : Matlûp derece)

Misallerinde olduğu gibi.

Bu kelimeleri de üç gruba ayırabiliriz.

A - Lûgatte bulunan fakat başka mânâ da kullanılmakta olan kelimeler.

[1] Meselâ: Kayseri ağzı;

(Hışır : İri kum)

[1] Lûgati, İstanbul ağzı ve kültür diline esas kabul ederek misaller üzerinde konuşuyorum.

(Galiba üzerinde yürürken çıkarttığı sestten geliyor).

Lûgatte Hışır : Olmamış Karpuz.

Kayseri ağzı : Taka-Bağ evlerinin camsız çerçevesiz dolabı.

Lûgatte: Taka - Bir cins Laz kayığı.

B - Lûgatte bulunan doğru kelimelerden galatlaşarak mahallîleşmiş olan kelimeler.

Meselâ: Dölek - Dölek

Ne görüyorsun : Nörüyon

(Ne yapıyorsun)

Tökezlemek : Tökeşmek

Misallerinde olduğu gibi...

C - Lûgatte bulunmayan ve yalnız Kayseri'ye has olan kelimeler.

Meselâ:

Çattımçanak : Gelincik çiçeği

Büllüm bebek: Papatya

Getne : Taraça, anfi

Misallerindekiler gibi...

Ben bu 3. sınıftaki kelimeleri topladım ve zaten kıymetli olanlar da bunlardır.

Bu kelimelerden hariç olarak topladığım bir de "Birleşik mas-tarlar, ünlemeler, deyimler, var ki onları da bir başka yazımda okuyuculara sunacağım.

Duygu ve düşüncelerimizi ifade etmek için kelime uydurmaktansa bu kelimelerden bir çokla-rını umumî konuşma dilimize geçirmemiz zannederim daha faydalı ve kârlı olur.

Bunun için de yapılacak şey şu olmalı:

Parti veya Dil Kurumu, Halkevlerinin folklor kollarının dil işle uğraşan meraklılarını veya selâhiyet sahibi olanlarını bulunduk-ları çevrenin yerli ağzında kul-

TEKNİK ve ENDÜSTRİMİZ

Yazan : A. Yeldan

Yüce Milli Şefimiz İsmet İnönü'nün teknik öğretim alanında yurdumuza lâayık bir genişlemenin temini için vermiş olduğu direktifleri Maarif Vekilliği ihtimamla takibederek bu hedefe ulaşmanın bu günkü zor şartlar içerisinde bile mümkün olabileceği kanaatini kuvvetlendiren önemli deneyecek neticeler almıştır. Yurdun her köşesinde iktisadî hayatımızla telif edilmesi ön plânda tutulmak şartıyla bir çok teknik ve meslek okullarının açılması için lüzumlu proje ve nizamnameler tamamiyle ha-

lanılan kelimelerini tesbite ödevli kılmalı ve yurdun dört bir tarafını iyice arayıp tarayan bu dilci heyetlerin topladıkları kelimelerden söylenişleri ve mânalar bir birine yakın veya benzer olanları umumî konuşmaya hizmet edecek kelime olarak tesbit ve ve ilân aynı zamanda her resmî müessesenin bu kelimeleri kullanılmasına da emir temin etmeli.

Bölgeler arasında söyleniş ve mânaları ayrılan kelimelerden hangileri daha dile yatık ve ıllk geliyorsa onları almalı ve bu suretle de sürünceme ve ikiliklere son verilmelidir.

(Sonu var)

Kâzım Özyedekci

zırlanmış ve hattâ bunlardan bir kısmı tatbik sahasına konulmuştur.

Bu önemli nokta üzerinde ısrarla duran Hükümetimiz, yurdun her tarafında açtığı okullarda endüstri ve sanatların arkasında sürüklenen de-ğil, önünde yürüyerek rehberlik edebilecek kabiliyette mütehasısları yetiştirebilmek için lüzumlu gördüğü bütün tedbirlere baş vurmaktadır: Çünkü ancak bu sayede milletimizin istihsal hacmini müsbet bir şekilde en yüksek haddine çıkar-mağa imkân vardır. Bu sayede de zengin ve çeşitli olan ser-vet membalalarımızı bu günkü-nün bir kaç mslî değerine çıkarmak için muhtaç olduğumuz bildiğimiz her dereceli teknisiyen ve sanatkârı en kısa bir zamanda yetiştirmek kabil olacaktır.

Şüphe yok ki, memleketimizde tekniğin ilerlemesi, bir takım sanayi şubelerinin kurulup, işler bir hale getirilmesi son 20 yıl içinde başarılmış bir davadır. Bu davanın muvaffakiyete erişmesi maddî kıymetlerle beraber, onlar kadar ehemmiyetli olarak ma-

nevî kıymetlere de yer vermiş bulunuyor.

Cumhuriyet devrinden evvel memleketimizde sanayiîni inkişaf etmesine, tekniğin ilerlemesine mahut kapitilâsyon belâsı mani teşkil ediyordu.

Osmanlı imparatorluğundan intikal eden ve efkârı umumiyeğe tamamen mal olmuş bulunan sakat düşünceler, endüstriyi ve ona bağlı olan sanat-kâr ve işçiyi içtimâî sınıfların en alt tabakasında görüyordu.

Bu görüş Osmanlı İmparatorluğunu tamamen orta çağa bağlıyor. Avrupanın bir çok memleketlerinde büyük sanayi kurularken, bu imparatorluk halâ küçük el sanatlarıyla iktifa etmeğe mecbur kalıyordu.

O zamanın Maarif siyaseti de bu düşüncelerin esiri idi.

Bir yandan hayatîyetini kaybetmiş, taşlaşmış ahret ilimleri öğreten medreseler; bir yanda talebesine devlet memuru olmaktan başka bir istikbal temin edemiyen rüştiyeler, idadiler bu memleketin gençlerini modası geçmiş fikirlerle besliyor ve mistik bir ruh içinde yetiştiriyordu.

Bu sisli ve bulanık hava içinde Mithat Paşanın "Mektebi Sanayiî" leri ateş böceğinin ışığı gibi yanıp söndü. Gedikler halâ devam ediyor, ustalar kalfalarına peştemal bağlıyordu.

Osmanlı İmparatorluğu yıkılıp gitti. Son nefesinde bile ocağının başında demir döğen ustanın, Babîlîde kâşî kalemini cızırdatarak müzekkere tesvîit eden kâtip efendiden ve sürmeli gözlerini süzüp sakalını sıvazlıyarak, tecvitli sesiyle cehennem azabından bahseden hoca efecdiden üstün olduğunu anlıyamadı. Fakat ona, kurtuluşu için bir anlayış lâzımdı.

Kendisini bütün içtimâî sahalarda yabancı tesirlerden kurtarmamış olan Osmanlı cemiyetinde, dış propağandanın, her türlü çarelere baş vurarak bir (kendini aşağı görme) haleti ruhiyesi yaratmıştı. Bu cemiyetin insanları, daha on dördüncü asırdan, on yedinci asıra kadar geçen zaman içinde nasıl büyük medeniyet kurmuş olduklarını unutmuşlar, O medeniyetin eşsiz abidelerini görmez olmuşlar ve "Biz bir şey yapamayız.. fik'ine sapanarak miskinleşmişlerdi.

Teknik ve endüstrinin memleketimizde kurulup gelişmesi için göz önünde tutulacak manevî mücadele mevzularının başında bu götü haleti ruhiye de vardı.

Zaman oldu ki, kötü bir taş köprüyü, dünyaya hayret veren sanat abideleri kurmuş olan Sinan'ın torunları a çok gördük, alelâde bir makineye,

Harun Reşidin guguklu saatına "içinde şeytan var.., diye bakan orta zaman keşişleri gibi hayretle baktık.

Bu haleti ruhiyeyi, Cumhuriyet Hükûmetinin demiryollarını kurmak hususundaki azmi ilk defa olarak kırmış oldu. Bu demiryolları, Millî Şefimizin sarsılmayan imanı ve yıpranmayan iradesiyle Türk sermayesinin, Türk mühendis ve işçisinin bir eseri olarak kuruldu.

Bundan sonra fabrikalar kuruldu. Teknik ve endüstri sahasında büyük işler başarıldı. "Kendini aşağı görme.. haleti ruhiyesi gün geçtikçe geriledi, azaldı. Bugün o, artık eskisi kadar kuvvetli, tesirli ve korkunç değildir.

İşte İktisadî cephenin birer Mehmetciği olan teknisiyen, yabancı gıdalarla beslenen bu manasız düşmanı da yenmiş demektir.

Son dünya harbinin iç piyasada doğurduğu türlü buhranlar efkârı umumiyede iğneden ipliğe kadar her türlü ihtiyaçın memlekette kurulacak sanayi şubelerinin mahsulleriyle karşılanmasından başka yapılacak bir şey olmadığı kanaatini kökleştirdi.

Bu fikirle yeni Türkiyenin her sınıf halkı büyük bir kurtuluş asrına ermiş oluyor. Bu memlekette artık sanatkârın

Olaylar ve Ben

Yazan : K. Ö.

« Şahin küçük et yer , Deve büyük ot yer. »

Vaktile benim gibi hangi gösteriş züğürdü ve cüsse fukarası kimse ise hepinizin bildiği şu atasözünü, tesellinin kuru gölgesinde avunmak ve unmayan derdinin kaniyan yarasına biraz olsun şifa bulmak düşüncesiyle söylemiş ; buda aynı derst ile malul olanlar arasında « deva-yı illeti cüsse » olarak ogünden bu zamana kadar kululanılagelmıştır.

Ben, bu atasözünün ifade etmek istediği mecazi mananın tamamile aleyhindeyim.

Bir defa : Şahinle devenin kıyaslanması manasızlık. Şahin bir kuş ; öbürü ise hayvan. Elbette ikisi yaratılıştan ve yapılaşta aynı evsafa olamaz. Saniyen cinslerinin hususiyetleri icabı biri diğerinden bir çok bakımdan ayrılacak.

O halde hangi insaf erbabı bu kıyaslamayı doğru bularak zavalı deve'yi kocaman vücudu ile gözümüzde küçültmüyü kalkar ve bunda da hakikat olduğunu iddia

lâyık olduğu bir yeri vardır.

Herkes biliyor ki; memleketin yükseliş hamlesinde, refaha saadete ulaşmasında teknisiyenin büyük bir hissesi vardır. Ancak onun kuvvetli kolu sağlam kafası, temiz ruhu ve imanlı çalışması memleketimize yeni ufuklar açabilecektir.

Ahmet Yoldan

Erkek Sanat Enstitüsü
Demirhane Şefi

eder ? . Ve böyle bir hükmün hakikatle telifi, ne dereceye kadar doğru olur ? .

Aritmetikte nasıl toplama, aynı cinsler arasında olursa bence kıyaslama da aynı cinsler arasında yapılmalıdır, ki netice doğru olsun.

O deve ki tarihe kendi etrafında olan bir vak'ayı vererek tarihilemiş.; O deve ki İmamı Halil vasıtasıyla edebiyatımızın seyrine yürüyüşüyle önderlik etmiş ve siire adımlarını ahenk örneği vermiş ; ve nihayet o devedir ki sabır, tahammül ve kanaatkârlığıyla biz insanlara hüsnü misal olmuştur ..

Siz, şahin gibi açık göz, avını gökten indirir olmada isterseniz ayak direyin. Ben hiç bir zaman bu fikirde değilim. Yerde av kitiği mi var da göklerde dolaşayım. Et olana kadar ot olsun yediğim; ne çıkar ? Hoş yerde dolaşanlar, dan et yiyen şahin avarlılar yok mu ? . Langur İnngur yürüyüşlü, iğri boyunlu (öbür mânada değil) da olsa ben deve gibi gösterişli ve müşekkel olmanın lehindeyim ...

Nasıl lehin de olmuyayım ki hayatta boşıma gelen bunnca vak'alar ve işler bana bu kanaati haklı olarak verdi ve yukardaki atasözünün kafamda yerleşen o hükmünü sildirtti.

Sözü uzatmamak ve maksattan uzaklaşmamak için kıyaslamaya daha fazla yer vermeyerek bu husustaki fikrimi teyideder hayati bir olayı misal olarak kaydedeceğim :

Epiyce evvel bir «eyyam-ı fevkalâde» de idi. Bizim okulun talebeleri oyun sahasından içeri giri-

yorlardı. Öğretmen arkadaşlardan bir kısmı kafilenin başında olduklarından onlar çocuklarla beraber içeri girdiler. Ben, sözde intizam bozulmasın, çocuklarla berbare açık göz başkaları içeri girmesin diye arkada bulunuyordum. Keşke arkaya kalmıyaymışım ... Eli içeri tıkmıyalım derken biz kendimiz içeri sokulmadık Bakın nasıl oldu :

Çocukların sonuncusu da içeri girerken iri yarı bir yabancı da, fırsattan istifade, daldı .. Bundan cesaret alan bir iki kelli telli kimse de girdi. Ben polise « Bunlar bizden değil » demiye kalmandan aulam elile göğsümden itererek « Yasak girmezsin » demez mi ? De bakalım şimdi.

Derdini Marko Paşaya git anlat ... Bu kalabalıkta ve bugünde varak-ı mihr-i vefa'yı kim okur kim dinler ? .

Öğretmen olduğuma dair bir damgam, hususi bir kokum yok ki polis anlasın İçeri dalan o açığözlü gibi müşekkel, kelle kulak yerinde de değil ki polis « Bu, ya Müdürleri, yahut hocalarıdır » zannile ses çıkarmasın ...

Dilim tutuldu. Canım sıkıldı.. Polise, « Arkadaş, ben, de öğretmenim » dedimse de kim duyar.. Üstelik bir de papara yedik ...

Bereket versin ki bizim muavin arkadaş içeride beni göremiyince başıma yine bir aksilik - siz isterseniz buna başka bir ad bulun gelmesine ihtimal vererek kapıya kadar gelmiş ...

Nihayet arkadaş, hakkımda hüsnü şahadette bulundu da içeri girebildik ... Yoksa bırakıp ters yüzü gidiyordum ...

Kayseride Doğumevi Açılırken

Yazan : Dr. K. Özkarakaya

Bir doğumevinin ödevlerini bilmekle faydalarını anlıyabiliriz. Doğumevlerinin ödevini sadece, doğumun bilgibi ellerde seyretmesinden ibaret saymak hatalı bir düşüncedir... Bu işle beraber daha bir çok ödevleri vardır.

Her gebeliğin gayesi ; canlı sağlam ve kabiliyetli bir çocuk dünyaya getirmektir. İşte bu şartların bir kısmı kendiliğinden vaki olduğu halde önemli bir kısmı da doğumevlerinde yapılan doğumlarda elde edilebilir.

Gebelik, doğum ve lohusalık tabii hayat olaylarıdır. Yoksa bir hastalık değildir ... Lâkin bu zamanlarda kadınlar birçok tehlikelere maruzdurlar. Maamafi %80-85 doğum normal seyreder. Bu nisbetin dışında kalan doğumlarla doğum evi ilgilenir ki bu tehlikeler de şunlardır :

Talebenin başında bulunsaydınız. diye bana ihtimal çıkıyacakmış ...

Ben, kehanet sahibi miyim ; ne bilirdim ki başıma burda da böyle cüsse fakaralığında belâ gelecek diye ...

Maamafibi artık bu sonuncu hayat dersinde - isterseniz tokadından diyin - sonra başta yürümüye- isterse yürüyen deve kervanı olsun - başında bulunmaya ahtettim

Nasıl ahdetmeyim ki benim gibi « kara - fatmacık » ların pazarda sözü olmuyor

K. Ö

Pelvis darlığı: (havsala darlığı)

Plasenta previa (Eşin yanlış yapışmasından hasıl olan kanama)

Eklampsi (Gebelik toksikozu) ve hidrosephalus (büyük kafalı çocuk) v. s. ... gibi haller .

Bu tehlikelere doğumevleri sık sık yaptığı gebelik muayeneleri sayesinde kadına nasıl doğuracağını bildirir. Eğer doğum için yukarıki tehlikeler mevcutsa kadına doğumevinde doğurması bildirilir ..

Doğumevlerinin işi bunlarla da bitmez. Gebeliğin son haftalarında ve lohusalıkta kadının istirahatı için tetbirler alır ve sihhi nasihatlar ve öğütler verir. .

Hattâ bu doğumevleri bunlardan başka yoksul kadınlara sosyal yardım da bile bulunur. Eğer koca çalışmıyorsa veya diğer sebeplerle kadın evini geçindirmek mecburiyetinde ise gebelik ve ona takaddüm eden günlerde o evin efradı aç kalacağı için bu evin idiresini dahi doğum evi düşünür ve temin eder çalışır, ...

O halde doğumevlerinin ödevlerinin şöylece sıralıyabiliriz :

1 — Gebeliğin sık sık muayenesi,

2 — Pelvis darlığı, Plasenta previa, hidrosephalis, eklampsi v. s. gibi tehlikelerin önünü geçmek,

3 — Gebelik ve lohusalıkta çalışmaya mani olmak,

Bazı idarî ve teknik sebepler dolayısıyla yayımına bir müddet ara vermiş olan "Erciyes", bu aydan itibaren 16 sayfa olarak muntazaman çıkmaya başlayacaktır.

Heveskâr gençlerin gerek manzum ve gerekse mensur, ilmi, ebedî, terbiyevî, içtimâî, konuda kaleme alınmış, ebedî kıymet ve değerden biraz olsun, nasibi bulunanlarını yayınlamak ve bu suretle de gençlerde uyaanmış olan bu gayretlere hız vererek onları bunda teşvik etmek için "Erciyes" bir sayfasını bu türlü yazılara ayırmış bulunuyor. Gençlerimizden yakın ilgi ve değerli, özlü yazılar bekleriz.

4 — Gebe ve lohusaların aile efradının geçimini düşünmek,

5 — Lohusalığın normal seyredip etmediğini kontrol etmek,

6 — Çocuğun iyi beslenmesini temin temektir diyebiliriz,

Bu kadar önemli işleri görmek için garp memleketlerinde hayat sigortaları veyahut o kadının çalışmış olduğu müesseseler tarafından bir takım yardımlar yapılmaktadır.

Bu aynı zamanda nüfus davasının ta kendisi demektir, neslin bakayesi ve devamı demektir.

Kayseride yapılması kararlaştırılan doğumevi bu bakımdan çok hayırlı bir müessese olacak ve hemşerilerinden servetini esirgememek suretile böyle bir eser kurmaya çalışan kıymetli hemşeri ve ağabeyimiz Bay Nuh Naci Kâtipoğlu Kayserililerin yalnız şükranını kazanmakla kalmıyacak, sağ selim hayata doğarak yetişecek binlerce Türk gençlerinden adına canlı ve minnettar abideler dikmiş olacaktır.

Onun için Bay Nuh Naci Kâtipoğluna sonsuz şükranlarımızı bildiririz. Bu unutulmaz hayır müessesesinin ümit ettiklerimizden daha faydalı olacağına inanıyoruz. Bundan sonrada birçok birçare anne ve yavruların yukardaki fena hallerden kurtulacağını düşündükçe sonsuz şevinc duyuyoruz.

Müessese faaliyete geçipte hayırlı neticelerini gözümüzle görüp faydasını kulağımızla işitince bir kat daha sevineceğimize şüphe yoktur.

Dr. Kâmil Özkarakaya

Yazı İşleri Müdürü
Kâzım Özyedekçi

Neşriyat Müdürü
Raşit Bener

Değerli Yazılara sayfelerimiz
açıktır.

Basılmıyan yazılar
geri verilmez.

Basıldığı Yer:
SÜMER MATBAASI - KAYSERİ

Fiatı. 20 Krş.